

До разової спеціалізованої ради
ДФ 35.051.123
Львівського національного університету
імені Івана Франка
м. Львів, вул. Університетська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, професора
кафедри корпоративних фінансів і контролінгу ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Поліщук Євгенії Анатоліївни

на дисертаційну роботу Мазур Анастасії Вікторівни
«Регулювання розвитку стартап-підприємництва в Україні»,
яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертації. Стартап-підприємництво в сучасному розвитку світових економік є одним із факторів стимулювання економічного зростання та формування майбутнього інноваційного середовища. Стартап-підприємництво з кожним роком стрімко розвивається, і відбувається це під впливом появи нових форм фінансування, державних програм розвитку та підтримки стартапів, а також інноваційних рішень і нових підходів. Оскільки стартапи продовжують відігравати важливу роль у інноваційному, технологічному розвитку, розуміння їх динаміки, особливостей регулювання та розвитку є актуальним та важливим для стратегічного державного управління у різних проміжках економічного розвитку та у змінних умовах зовнішнього середовища.

У рамках даної дисертаційної роботи проведено дослідження теоретико-методичних основ регулювання розвитку стартап-підприємництва. Було проведено аналіз прагматики регулювання процесів розвитку стартап-підприємництва в Україні. Крім того, в роботі розроблено напрямки удосконалення регулювання розвитку стартапів в Україні. Усе це підкреслює актуальність теми дослідження та важливість подальших наукових досліджень у цьому напрямку.

Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад регулювання розвитку стартап-підприємництва та розробка науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення екосистеми стартапів та стратегічних пріоритетів регулювання розвитку стартап-підприємництва з урахуванням ключових показників ефективності.

У відповідності до поставленої мети коректно сформовано завдання дослідження: дослідити понятійно-категорійний апарат стартап-підприємництва, розкрити сутність поняття «стартап», «стартап-підприємство» та виокремити основні його ознаки; висвітлити науково-теоретичні підходи управління стартапами та регулювання стартап-підприємництва через призму життєвого циклу; розглянути теоретичні підходи до конструювання системи регулювання розвитку стартап-підприємництва; проаналізувати актуальну динаміку та чинники розвитку стартап-підприємництва в Україні, їх фінансово-економічні параметри; дослідити модель і специфіку регулювання розвитку стартап-підприємництва на різних рівнях в глобальній інноваційній системі; оцінити та порівняти параметри розвитку регіональних стартап-екосистем в Україні; виявити можливості адаптації зарубіжного досвіду регулювання інноваційної діяльності та розвитку стартапів в Україні; запропонувати заходи з покращення взаємодії суб'єктів екосистеми стартапів в політиці регіонального розвитку України; сформулювати стратегічні орієнтири державного регулювання діяльності стартапів в умовах війни з перспективою на відбудову.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з основними напрямками досліджень кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України в межах теми «Управління конкурентоспроможністю агропродовольчої продукції в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0120U101814). Авторка брала участь, як виконавець, у рамках міжнародного проекту «Партнерство університетів України та Німеччини з трансферу технологій» (German Ukrainian Technology Transfer University Partnership) за грантом Німецької служби академічних обмінів DAAD (ID 57449224), що реалізувався Львівським національним університетом імені Івана Франка в партнерстві із Вюрцбурзьким університетом Юліуса Максиміліана та Київським академічним університетом у 2019-2022 рр.

Наукова новизна одержаних результатів. У рамках дисертаційного досліджено удосконалено теоретико-прикладні моделі регулювання розвитку стартап-підприємництва в умовах глобальної ринкової економіки як наскрізної системи на чотирьох рівнях, яка включає державну й інфраструктурну підтримки, професійні об'єднання, а також підприємницьке саморегулювання. Також розроблено комплексну модель щодо оцінювання регіональних стартап-екосистем за допомогою методу багатofакторного аналізу з використанням рейтингових коефіцієнтів та порівняльних структурних графів. Позитивної оцінки заслуговує модель академічної платформи стартапів, що передбачає баланс інтересів стартапів, бізнесу, держави, ЗВО, яка вимірюється ключовими показниками ефективності (KPI) та зумовлює створення синергічних позитивних соціально-економічних ефектів. Набули подальшого розвитку

науково-теоретичні підходи до понятійно-категоріального апарату в частині тлумачення сутності стартапів, концепція ієрархічної природи потреб, заснована на класифікації Маслоу та стратегічні засади державного регулювання розвитку стартап-підприємництва в Україні. Усі елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх рівень обґрунтованості відповідає нормативним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Наукове та практичне значення роботи. Результати проведеного дослідження важливі як з теоретичної, так і з практичної точок зору, оскільки вони стосуються розвитку стартап-підприємництва на різних рівнях, враховуючи російське повномасштабне вторгнення в Україну та рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання розвитку стартап-підприємництва. Отримані результати визначають можливість практичного використання положень щодо створення академічної платформи для підтримки стартапів в Україні.

Додатково, ці результати розширюють та доповнюють теоретичні та практичні аспекти стартап-підприємництва і можуть бути використані в навчальній та довідковій літературі, а, також, у навчальних дисциплінах із створення стартапів, стартап-підприємництва, стартап-менеджменту, які викладаються для студентів закладів вищої освіти України. Основні науково-прикладні розробки та рекомендації враховано у діяльності відділом економічного розвитку, містобудування, архітектури, ЖКГ, цивільного захисту та екології Жашківської міської ради Черкаської області, ЛКП «Центр підтримки підприємництва» Департаменту економічного розвитку Львівської міської ради та Науковим парком Львівського університету «Інновації та підприємництво». Загалом, результати дисертаційної роботи мають велике значення для розвитку таких наукових галузей як менеджмент, підприємництво, публічне управління та адміністрування та можуть бути використані для подальших досліджень та практичних застосувань.

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Результати дисертації Мазур А. В. «Регулювання розвитку стартап-підприємництва» відображено у публікаціях авторки та апробовано на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Всього за матеріалом дисертаційної роботи Мазур Анастасії Вікторівни опубліковано 16 наукових праць, з яких 8 статей – у провідних фахових виданнях (з них 1 стаття опублікована в науковому виданні, що включено до наукометричної бази даних Web of Science, 1 – в іноземному виданні, 6 – опубліковано у фахових виданнях України) та 8 тез доповідей представлених на міжнародних та всеукраїнських конференціях. На основі аналізу обсягу і змісту публікацій Мазур А. В. можна стверджувати, що вони цілковито відображають результати дисертації.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Дисертаційна робота наведена на 178 сторінках друкованого тексту, організовані відповідно до стандартної структури. До цієї структури входять: перелік умовних скорочень, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Дисертація включає 23 таблиці, 30 рисунків, 9 додатків. Список використаних джерел налічує 268 найменувань.

У вступі дисертаційного дослідження обґрунтовано актуальність теми дослідження, дисертантка визначає мету та завдання дослідження, описує об'єкт та предмет дослідження. Значна увага приділяється методам дослідження, які використані у дисертаційному дослідженні, а саме загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, до яких віднесено етимологічно-семантичний аналіз, історичний, наукова абстракція, таксономія, аналіз, індукція, дедукція, моделювання, картографічний та багатофакторний аналіз. Дисертантка звертає увагу на те, що наукова робота була виконана згідно з основними напрями досліджень кафедри менеджменту в межах теми «Управління конкурентоспроможністю агропродовольчої продукції в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0120U101814) та у рамках виконання міжнародного проєкту «Партнерство університетів України та Німеччини з трансферу технологій» (German Ukrainian Technology Transfer University Partnership) за грантом Німецької служби академічних обмінів DAAD (ID 57449224). Наведено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача.

У першому розділі дисертації узагальнено теоретичні основи регулювання розвитку стартап-підприємництва. Визначено основні підходи до сутності стартапів у дисертації. Досліджено етапи життєвого циклу стартапів та залучення фінансування на кожному етапі, що дало змогу визначити пріоритети управління, ризики та ключові показники ефективності на кожному етапі. Авторка розширила підходи до вивчення регулювання розвитку стартап-підприємництва в контексті філософсько-економічних парадигм розвитку економіки, та запропонувала авторські визначення таких дефініцій як «стартап», «стартап-підприємництво», «екосистема стартапів», «регулювання розвитку стартап-підприємництва» та розробила таксономію регулювання розвитку стартап-підприємництва на основі чотирьох рівнів.

У другому розділі дисертації на основі поглибленого аналізу динаміки та фінансування розвитку стартапів розкрито основні тенденції та чинники розвитку стартап-підприємництва в Україні. Комплексно проаналізовано чотирирівневу систему регулювання розвитку стартап-підприємництва. Обґрунтовано необхідність доповнення національного правового середовища нормативними нормами підтримки в державних цільових програмах за окремими напрямами та вдосконалення форм і методів фінансової підтримки перспективних стартапів. Проведена оцінка регіональних екосистем України за

методом ранжування на основі багатофакторного порівняльного аналізу за такими показниками, як кількість стартапів, коворкінгів і хабів, акселераторів та інкубаторів, університетів, продуктових і сервісних компаній, з урахуванням впливу руйнувань, завданих повномасштабним російським вторгненням.

У третьому розділі дисертації запропоновано напрями вдосконалення регулювання розвитку стартап-підприємництва. Зокрема, вивчення зарубіжного досвіду регулювання розвитку стартап-підприємництва дало змогу визначити можливість їх реалізації з точки зору вдосконалення освітніх стартап-екосистем України, визначення пріоритетності нових рішень у сфері національної безпеки, екологічних стартапів, покращення локальних екосистем. Обґрунтовано доцільність створення академічної платформи підтримки стартапів в Україні, що забезпечує узгодженість розвитку ефективної та відкритої екосистеми стартап-підприємництва з урахуванням інтересів усіх учасників.

Сформульовані наприкінці дисертації висновки, є достатньо обґрунтованими та підтвердженими використанням комплексу сучасних апробованих взаємодоповнюючих методик та методів досліджень. Основний текст дисертації повністю відповідає заявленій меті та завданню роботи. Окремо варто відзначити високий рівень логічної зв'язаності пунктів дисертаційної роботи, а також повноту наведеної автором інформації, яка є цілком достатньою, щоб зрозуміти суть викладених в роботі ідей та результатів. Список цитованих літературних джерел та відповідні посилання в тексті дисертації виконані відповідно до всіх стандартів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків сформульованих у дисертації. Для забезпечення всебічного аналізу та обговорення отриманих результатів, дослідниця використала наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених. Аналіз роботи підтверджує, що поставлені завдання розкривають мету і фокусуються предметі дослідження. Основний текст роботи відповідає поставленим завданням і відрізняється високою логічною структурою, що послідовно поєднує всі аспекти дослідження.

Авторка надала достатньо повну інформацію, яка чітко висвітлює суть проведених досліджень, вихідних даних, методів й отриманих результатів, та тим самим обґрунтовує наукову новизну дисертації. Список використаних літературних джерел і посилання на них у тексті дисертації відповідають усім вимогам та стандартам. Суть дисертації повністю відображена в її змісті: в роботі немає тверджень, які не були б розкриті в тексті, дисертація написана з дотриманням єдиного стилю викладення матеріалу.

Дискусійні положення й зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

1. У першому розділі, підрозділі 1.2. у дослідженні етапів життєвого циклу стартапів необхідно приділити більше уваги характеристиці всіх етапів, а особливо обґрунтуванню авторського підходу до розширення життєвого циклу і науковому опису етапу підтримки у життєвому циклі стартапів (Sustain), а також описати розроблену шестиетапну модель, що відображена на рис.1.9., ст. 63, відповідно до графіків «Ціна і ресурси», «Досвід/час» та «Ефективність».

2. У підрозділі 1.3. авторка розкриває питання дослідження регулювання розвитку стартап-підприємництва через призму філософсько-економічних парадигм розвитку економіки, доцільно було б більше уваги приділити розвитку інновацій у досліджуваних часових проміжках та етапу виокремлення стартапів як окремої підприємницької діяльності, що дало б змогу краще виділити етап регулювання стартап-підприємництва.

3. Аналізуючи регіональну систему регулювання розвитку стартапів (на прикладі Львівської області) необхідним вбачається проведення детальнішого аналізу регіону відповідно до розробленого рис. 2.10., с.121. Авторка вказує на кластерний підхід (ст. 120), однак, в тексті не достатньо приділено увагу обласному кластерному формуванню, а акцентується увага на місцевому рівні.

4. У підрозділі 3.1. при адаптації зарубіжного досвіду регулювання інноваційної діяльності та розвитку стартапів доцільно було б розширити практичні аспекти впровадження пропонованого досвіду США, Німеччини Ізраїлю, а також приклад країни, де екологічні стартапи (ст.171) мають значний вплив на світові тенденції.

Зауваження висловлюю авторці дисертаційної роботи не в критичному плані, а як побажання на продовження розпочатих досліджень в майбутньому. Адже перелічені вище недоліки жодним чином не зменшують наукову і практичну цінність досліджень, виконаних дисертанткою.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Мазур Анастасії Вікторівни є завершеним, цілісним та самостійним. У дисертаційній роботі та наукових публікаціях дисертантки немає порушень академічної доброчесності.

Вважаю, що дисертаційна робота Мазур Анастасії Вікторівни «Регулювання розвитку стартап-підприємництва в Україні» за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»,

і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Мазур Анастасія Вікторівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана».

Євгенія ПОЛЩУК